

Uitblinkers in klauwgezondheid

De klauwen? Daarvoor kom ik nooit op dit bedrijf, zegt dierenarts Kurt Neijenhuis (*links op foto*). De melkkoeien van Frans den Hartogh blinken uit in gezonde klauwen. Een unicum, aldus de dierenarts.

GEESJE ROTGERS

We lopen in de wei tussen de voornamelijk zwarte en rode Holsteins, sommige met blaarkopbloed. Bij iedere koe heeft melkveehouder Frans den Hartogh wel een verhaal. “Kijk, dat is Luna, vernoemd naar de dochter van de dierenarts.” Dierenarts Kurt Neijenhuis vindt het bijzonder dat zijn dochter is vernoemd.

Veehouder en dierenarts hebben al jaren een hechte band. Er wordt vooral gekeken naar het beenwerk, de stand van de hakken, de belijning van de rug, en de loop van de koeien. De fokkerij is de passie van de veehouder, hij praat er graag over. “Voor mij telt het beenwerk, het beenwerk en nog eens het beenwerk.”

Bedrijf en praktijk

Frans den Hartogh heeft in Lexmond, in het Zuid-Hollandse veenweidegebied, een bedrijf met 55 melkkoeien en bijbehorend jongvee. Naast veehouder is hij ook fruitteler en freelance adviseur bij PPP-Agro Advies. Hij kijkt voor deze reportage samen met zijn dierenarts Kurt Neijenhuis van Dierenzorggroep Lek en Linge (afdeling landbouwhuisdieren) in Hoornaar naar de klauwgezondheid op het bedrijf.

Volgens Neijenhuis behoort de veestapel van Den Hartogh tot de top wat klauwgezondheid betreft. “Er zijn hier zelden problemen met de klauwen.” En dat terwijl Den Hartogh niet in de weer is met voetbaden, noch wordt de veestapel met een zekere regelmaat bekapt. En dan toch zulke gezonde klauwen? Den Hartogh geeft aan al jarenlang enorm gefocust te zijn op fraai beenwerk, en dus ook op de klauwen.

Klauwen zijn zorgpunt

Volgens Neijenhuis is het op veel bedrijven matig gesteld met de klauwgezondheid. “Zelfs bij het jongvee zie ik geregeld bloedingen in de zool. Op zo'n jonge leeftijd zitten sommige dieren al tegen een klauwbevangenheid aan.” Hoewel de klauwgezondheid afhankelijk is van vele factoren, denkt Neijenhuis dat het rantsoen één van de belangrijkste succesfactoren is op dit bedrijf. De veehouder voert niet op het scherpst van de snede. Den Hartogh: “Mijn koeien hoeven geen 10.000 liter te geven.” Hij stelt zich tevreden met de gemiddeld 8.000 liter van nu. Hij wordt daarin bevestigd door een recent praktijkgeval. “Een van mijn oudste koeien – ze is nu twaalf jaar oud – blonk al haar hele leven uit in

klauwgezondheid, zij werd nooit bekapt en had nooit problemen. Tot voor enkele jaren, toen ze een tweeling kreeg. In de paar jaar daarop heb ik haar maar liefst zeven keer rondom moeten bekappen. En sinds kort is het gelukkig weer als vanouds.” De tweelingdracht vergde waarschijnlijk zoveel van het dier, dat dit ook een negatief effect had op de klauwen. Neijenhuis schat in dat de koe tegen een bevangenheid aanzat. “Tijdens de dracht verslappen de peesachtige structuren, ook in de klauwen. En als een koe het niet goed trekt, bijvoorbeeld als het rantsoen niet helemaal toereikend is, of als de weerstand tijdelijk wat minder is, dan heeft dat naar men aanneemt vaak ook zijn weerslag op de doorbloeding in de klauwen. En een verstoorde bloedcirculatie in de klauwen heeft nadelige gevolgen voor de hoornkwiteit van de klauw.”

Volgens Neijenhuis komen op het bedrijf ook weinig stofwisselingsziekten, zoals melkziekte voor. Bij melkziekte is de calciumstofwisseling verstoord, en ook dat heeft een negatief effect op de klauwgezondheid.

Rantsoen

's Zomers worden de koeien dag en nacht geweid. “Ik strooi niet te veel stikstof. Te eiwitrijk gras is slecht voor de klauwen”, aldus de veehouder. In de stalperiode kunnen de koeien onbepaald vreten. Zij hebben de keuze uit gras en maïs. Doordat er altijd genoeg goed ruwvoer voor het voerhek ligt, en er ruim voldoende vreetplaatsen zijn, krijgen ook de minder assertieve koeien en vaarzen alle gelegenheid om voldoende te vreten. “Het is funest voor deze groepen dieren dat wanneer zij aan de beurt zijn, er alleen nog maar ‘prut’ voor het voerhek ligt”, stelt Den Hartogh. Volgens dierenarts Neijenhuis is overbezetting in de stal een drama voor de klauwen. “Het geeft een hoop stress in de stal, oude koeien houden de ligplekken bezet, de vaarzen durven niet te vreten, en vaak zijn er ook nog te weinig drinkplaatsen.”

Een goede beenstand van de koeien zorgt voor een evenwichtige belasting van de klauw.

Binnenzakkoeien

Opvallend is de enorme rust onder het vee. Sommige koeien komen naar je toe. “Binnenzakkoeien zijn het”, vindt Neijenhuis. Hij doelt op enkele dieren die ‘in je binnenzak kruipen’. Zo mak kom je ze nog zelden tegen. Den Hartogh fokt naast goed beenwerk ook op karakter. Dat de erfelijkheid een rol speelt in de klauwgezondheid, daar is Den Hartogh van overtuigd. Zijn dierenarts bevestigt dat. Den Hartogh: “Aan het einde van het seizoen waren er altijd een paar dieren met stinkpoot. Opvallend was dat de aandoening steeds voorkwam in dezelfde koefamilies, bij ander koefamilies zag je de aandoening nooit. Sinds ik dit weet, selecteer ik erop. Veehouders hebben het bij de fokkerij altijd over de stieren. Maar onderschat de koefamilies niet.”

Een goede beenstand en klauwdiagonaal zorgen voor een evenwichtige belasting van de klauw. Den Hartogh let daar sterk op bij de stierkeuze. “Enige tijd geleden hadden de rode Holsteins binnen de veestapel veel last van stinkpoot. De gebruikte bloedlijnen binnen het stieraanbod (dus de meeste fok- en proefstieren) vererfdten platte klauwen, en dieren met zulke klauwen zijn gevoeliger voor klauwaandoeningen”, meent hij. Met de keuze voor een stier met een correcte klauwdiagonaal was het euvel in één generatie verdwenen.

Klauw niet verknoeien

Mortellaro komt gelukkig niet voor op het bedrijf. Den Hartogh wil de ziekte vooral buiten de deur houden. “Alle bezoekers dragen hier daarom bedrijfsschoeisel om insleep te voorkomen.”

Dan is er de conditie. Een keer per maand wordt de conditie gescoord, tijdens de melkcontrole. Het gaat niet zozeer om de conditie op zich, maar om het verloop van de conditie. Als de conditie terugloopt, gaat er iets fout. Het voeren wordt goed afgestemd op de conditie. Mooi voordeel van het maisrijke rantsoen is de relatief droge mest. Dunne mest is een indicatie dat de pens niet ‘lekker draait’ en een minder goede penswerking geeft een mindere weerstand, en dat geeft weer risico's voor de klauwgezondheid. Voetbaden worden niet gebruikt op dit bedrijf. “Je kunt het iemand niet aandoen om in die vieze lucht te werken”, vindt de veehouder. Hier is het voetbad ook niet nodig. Volgens Neijenhuis kunnen voetbaden een gunstig effect hebben, mits het voetbad goed wordt gebruikt. In de praktijk

is het voetbad nog weleens te klein. De koe loopt slechts één stap door het bad, spoelt daarmee net de mest van haar klauw, en dan is ze er al weer uit. “Dat helpt natuurlijk niet.” Ook worden de dieren niet met een vaste regelmaat bekapt. “Maar als er onverhoopt een kreupel is, dan wordt ze wel onmiddellijk grondig onder handen genomen”, zegt Den Hartogh. Ten slotte wordt gezorgd voor droge en schone roosters in de stal. Permanente nattigheid is funest voor de klauwen. “Er zijn dus vele factoren die een rol spelen bij de klauwgezondheid. En dit verhaal is zeker geen vrijbrief voor veehouders om alle preventieve maatregelen tegen klauwproblemen over boord te zetten”, besluit Neijenhuis. §

